

Eurytmie listu sv. Judy.

Napsal Dr. Jan Hejčl.

Na str. 10.—24., 154.—165. tohoto časopisu byl podán důkaz, že list sv. Jakuba, ač je to *prosa*, jest přece *rytmicky* u č l e n ě n.

Nemůže býti pochyby o tom, že i kratičkový list sv. Judy dlužno řaditi po stránce literární mezi tvary *prosaické*. Naskytá se však otázka, je-li i těchto 25 veršů ladně sečleněno.

Po zralé úvaze možno právem říci, že *ano*. Možno jest i tvrditi, že jest složen podle týchž pravidel, jež jsme našli při rozboru eurytmie Jak., třebaže vedle schemat, nám již známých, vyskytnou se obrazce také *nové*.

Již *nadpis* (v. 1. 2.) skládá se ze *tří kól* (tristichon); první a třetí kólon ze dvou *kommat*, druhé ze *tří*. (Obrazec *a α β β' γ*):

a *Ἰούδας Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος,* (8)

α *ἀδελφὸς δὲ Ἰακώβου,* (7)

b *τοῖς ἐν θεῷ πατρὶ ἡγαπημένοις* (11)

β *καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ τετηρημένοις* (10)

β' *κλητοῖς.* (2)

c *ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη* (13)

γ *πληθυνθείη.* (4)

Komma *c* vykazuje *tři* *dobra*; zálibu v *trojce*, již vidíme i v jiných listech N. z. snad se zřetelem na tajemství *Trojice Boží*.

Řečnický důraz, spočívající na *β', γ.* nahrazuje krátkost slov (*β' = 2 slabiky, γ = 4 slabiky*). Půlčlen *a* má 8 slabik, *b* 11, *β* 10, *c* 13, jsou tedy slušně souměrné. Totéž možno říci o poměru *a* (8) : *α* (7).

První odstavec poučné části listu Jud. činí v. 3n.: pohnutka a účel listu. Juda obíral se již delší dobu úmyslem věřícím psáti; náhlá zpráva o bludařích, ohrožujících čistotu víry apoštolské, ho donutila, aby provedl svůj úmysl hned; v. 3.:

a *Ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν* (16)

α *περὶ τῆς κοινῆς ἡμῶν σωτηρίας,* (11)

b *ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι* (19)

β *τῇ ἀπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἀγίοις πίστει.* (14)

Tento verš se skládá ze dvou kól (tedy distichon!), každé kólon ze dvou kommat. Třebaže to nejsou »isokola«, přece slabičné rozpětí mezi 16(a) : 19(b) a 11(α) : 14(β) není značné a kromě toho rozdíl $16-11 = 19-14 = 5$.

Bludaře, jejichž vystoupení urychlilo Judův list, charakterisuje povšechně v. 4. s v. 3. úzce logicky spjatý:

a παρεισέδυσαν γάρ τινες ἄνθρωποι, (11)

α οἱ πάλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρῖμα, (14)

b ἀσεβεῖς, τὴν τοῦ θεοῦ ἡμῶν χάριτα μετατίθεντες εἰς
ἀσέλγειαν (22)

c καὶ τὸν μόνον δεσπότην καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν ἀρνούμενοι. (21)

Obrazec a (11 slabik) α (14), b (22), c (21) jest nám již znám. Viz str. 157. Tři kóla délkou mírně sestupují: 25 (11 + 14) : 22 : 21 slabik.

Další odstavec činí souvětí rozdělené na tři verše číselně (v. 5., 6., 7.) i r y t m i c k y. Tři případy trestů, známých ze S. z. (Israelitů na poušti, andělů, Sodomanů), naznačovaly již i pokuty, jež stihnou bludaře, proti nimž Juda své čtenáře obrňuje. První verš tohoto potrojného odstavce jest rozčleněn zase podle vzorce a α b c. Viz str. 157 výše:

a Ἰπομνήσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, (10) }
α εἰδότας ἀπαξ πάντα, (7) } 17 slabik.

b οὐτὶ ὁ κύριος λαὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου σώσας (15)

c τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώλεσεν, (14)

Zasluguje povšimnutí nepatrné sestupné rozpětí v délce kól: 17:15:14.

Druhý verš řečeného potrojného odstavce (v. 6.) sestaven jest podle obrazce ab c γ, tedy zase t r i s t i c h o n s rozdvojeným třetím kólem. Viz výše str. 160.

a ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἐαυτῶν ἀρχὴν (16)

b ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον (16)

c εἰς κρῖσιν μεγάλῃς ἡμέρας (9) }
γ δεσμοῖς αἰδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν (14) } 23

První a druhé kólon jsou tu isokola (po 16 slabikách); proti tomu třetí kólon jest nepoměrně delší ($9 + 14 = 23$ slabiky); má zdůrazniti myšlenku vyslovenou třetím dvojitém členem verše. Je to jakási »klausule«, jakých užíval také sv. Pavel (Weiss, J., Beiträge zur Paulinischen Rhetorik, Göttingen 1897, s. 27n. pozn.).

I poslední, třetí verš řečeného odstavce (v. 5—7) je t r i :

stich, jehož druhý člen jest rozštěpen na dvě části (kommata). Viz obrazec a b β c na str. 159. Verš sám zní:

- a ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις, (16)
 b τὸν ὅμοιον τρόπον τοῦτοις ἐκπορνεύσασαι (13) } 26
 β καὶ ἀπελθοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἑτέρας, (13)
 c πρόκεινται δεῖγμα πρὸς αἰωνίου δίκην ὑπέχουσαι. (17)

Srv. bezmála stejnou délkou a (16) s c (17) a dokonale týž počet slabik obou půlčlenů b (13) a β (13), viz i malé rozpětí 13:16:17 slabik.

V půlčlenu β posledního verše bylo řečeno, že pětimestí (Sodoma, Gomorrha atd.) „ἀπελθοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἑτέρας“ leží tu na výstrahu . . . Na to n a v a z u j e v. následující (8.) slovy ὁμοίως μέντοι καὶ οὗτοι . . . σάρκα μὲν μιλνουσιν . . . Navázání (concatenatio, sečlánkování, viz výše str. 15) poukazuje na to, že veršem osmým počíná se nová »sloha«, nový odstavec; ten líčí, kterak bludaři zhoubně řádí; zabírá devět veršů (8—16). Možno však v něm viděti tři menší logické celky a tři rytmické skupiny veršů: v. 8—10, 11—13, 14—16. První skupina vytýká bludařům, že nestydatě przní tělo a posmívají se všemu nadsmyslnému. Druhá »sloha« připomíná, že po cestách Kaina, Balaama a Koreho spějí neodvratně do věčné záhuby. Podle třetí »slohy« osud jejich předpověděl již Henoch.

První verš první »slohy« (t. j. číselně v. 8) je distichon, jehož (oba) členy jsou rozdvojeny. Obrazec a α b β:

- ‘Ομοίως μέντοι καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι (15)
 σάρκα μὲν μιλνουσιν, (7)
 κυριώτερα δὲ ἀθετοῦσιν, (10)
 δόξας δὲ βλασφημοῦσιν. (7)

Kdybychom první dvě slova (‘Ομοίως μέντοι) pokládali rytmicky za předrážku (»Auftakt«) a odpočítali pět jejich slabik od 15, shledali bychom dokonalou stejnoměrnost ve slabičné délce obou kól: 10:7 (αα) i 10:7 (bβ). — Obrazec ααββ jsme v listě sv. Jakuba nenašli, ježto se skládá výhradně z veršů trojčlenných.

Druhý verš této »strofy« (číselně v. 9.) je tristichon, jehož první člen jest rozveden ve tři části; obrazec ααα’bc. Zní:

- a ‘Ο δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, (10)
 α διτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος (13)
 ἀ διελέγετο περὶ τοῦ Μωϋσέως σώματος, (15)

b οὐκ ἐτόλμησεν κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, (15)

c ἀλλ' ἔπεν „ἐπιτιμήσαι σοι κύριος.“ (11)

Rozpětí slabičné 10:13:15:15:11 není valné. Typu *aaa'bc* jsme v Jak. nenalezli.

Třetí verš této »slohy« (číselně v. 10.) jest normální tristichon; první člen má 14 slabik, druhý 17, třetí jen šest; řečnický důraz, jenž na šestislabičném kólu spočívá, vyrovnává a doplňuje krátkost jeho. Obrazec *abc*. Viz str. 19. Zní:

a οἱ τοὶ δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἶδασιν βλασφημοῦσιν, (14)

b ὅσα δὲ φυσικῶς ὥς τὰ ἄλογα ζῶα ἐπιστάνται, (17)

c ἐν τοῦτοις φθείρονται. (6)

Druhá »sloha« úryvku, jenž líčí řádění bludařů, skládá se, jak již výše jsme řekli, zase ze tří veršů, podle běžného číslování vv. 11., 12., 13.

V. 11. jest normální trojčlen; první dva členy jaksi se rýmují (*homoioteleuton*); rozpětí slabičné jest nepatrné: 17 (a):15 (b):14 (c). Verš zní:

a οὐαὶ αὐτοῖς ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Καὶν ἐπορεύθησαν, (17)

b καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, (15)

c καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κορὲ ἀπώλονται. (14)

Verš další (12.) vykazuje zase tři členy, z nichž první a třetí jest rozeklán ve dva půlčleny. Obrazec: *aabcγ*. Srv. obr. na str. 162. Rozpětí slabičné nepatrné: 15 (a):16 (α):17 (b):16 (c); jen poslední komma pětislabičné jest nepoměrně kratší; zvláštní přízvuk řečnický hraje tu zase svou úlohu. V. zní:

a Οἱ τοὶ εἰσιν οἱ ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν σπίλαδες (15)

α συννεωχούμενοι ἀφόβως, ἑαυτοὺς ποιμαίνοντες, (16)

b νεφέλαι ἄνυδροι ὑπὸ ἀνέμων παραφερόμεναι, (17)

c δένδρα φθινοπωρινὰ ἄκαρπα οἷς ἀποθανόντα (16)

γ ἐκριζωθέντα, (5)

Verš tento vyvěrá ze svatého rozhorlení, proto se vyznamenává řečnickým vzletem; taktéž verš následující (13.), s ním úzce spjatý:

a κύματα ἄγρια θαλάσσης (9)

α ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνas, (12)

b ἀστέρες πλανῆται, (6)

β οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους (7)

β' εἰς αἰῶνα τετήρηται. (8)

Je to verš dvojčlenný; první člen jest rozpoštěn, třetí rozložen ve tři částky. První člen (9+12=21) má tolikéž slabik jako člen

druhý ($6+7+8=21$), tedy v pestrém rozčlenění dokonalá souměrnost. (Isokola, třebaže nestejně rozloučená.)

Vv. 14., 15., 16. činí třetí a poslední trojverší úryvku, ličícího řádění bludařů (v. 8.—16.). Vlny řečnického vzednutí (v. 12n.) se uklidnily, vv. 14n. již prostě referují. V. 14.:

a	Προεφήτευσεν δὲ καὶ τοῦτοις	(9)
α	ἑβδομος ἀπὸ Ἀδάμ Ἐνὼχ λέγων	(11)
b	„ἰδοὺ ἦλθεν κύριος	(7)
β	ἐν ἀγλαῖς μυριάσιν αὐτοῦ,	(10)
β'	ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων	(9)

V. 15.:

a	καὶ ἐλέγξει πάντας τοὺς ἀσεβεῖς	(10)
b	περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν.	(13)
β	ὧν ἠσέβησαν	(5)
c	καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν	(8)
γ	ὧν ἐλάλησαν κατ' αὐτοῦ	(8)
γ'	ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς.“	(7)

V. 14. jest — jak zřejmo — distichon, jehož první člen jest rozpoltněn, druhý pak roztrojen. Písmena na levém okraji naznačují jeho rytmičné schema, z číslic na pravém okraji vysvítá slabičné rozpětí jeho rytmičných složek.

V. 15. jest již zase trojčlenný; druhý člen jest rozpůlen, třetí roztrojen. Srv. typ na str. 163.

Ve v. 16. cit řečníkův, t. j. jeho rozhořčení, se zase mírně vzdouvá:

a	Οὗτοι εἰσιν γογγυσταὶ μεμψίμοιροι,	(11)
α	κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι,	(15)
b	καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα,	(12)
β	θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν.	(13)

Je to verš dvoučlenný, dosti souměrně rozčleněný: $a\ 11 + \alpha\ 15 = 26$; $b\ 12 + \beta\ 13 = 25$. K souměrnosti patří také rozdvojení o b o u členů.

Ve v. 17. apoštol oslovuje přímo své čtenáře: »V y v š a k, miláčkové...« a proti zpuhým mluvčím (v. 16.) klade »slova apoštolů Pána našeho Ježíše Krista« (protikladná »concatenatio«); z toho vyplývá, že veršem 17. počíná se nový odstavec. Jsou to zase tři verše, 17., 18., 19., spjaté myšlenkou: »Již apoštolové předpověděli příchod takových bludařů.« V. 17. jest o třech členech, z nich druhý je rozpůlen:

- a Ὑμεῖς δὲ, ἀγαπῆται, μνήσθητε τῶν ῥημάτων (14)
 b τῶν προειρημένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων (13)
 β τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, (10)
 c ὅτι ἔλεγον ὑμῖν (7)

Viz obrazec abβc na str. 159. Počet slabik rytmických složek sestupuje, klesá.

V. 18. se 17. nerozlučně spjatý jest distichon, jehož druhý člen jest nestejněměrně rozštěpen na dvě půle: 16:5; silný přízvuk na slově τῶν ἀσεβειῶν spočívající nahrazuje délku slabičnou, souměrnosti žádoucí:

- a ὅτι ἐπ' ἐσχάτου τοῦ χρόνου ἔσονται ἐμπαῖκται (15)
 b κατὰ τὰς ἐαυτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι (16)
 β τῶν ἀσεβειῶν. (5)

V. 19. zakončující trojverší (17., 18., 19.) jeví nápadnou myšlenkovou podobnost v. 16., 13., 10., jimiž se končí předchozí trojverší a činí t. zv. »responsio« (nes). Viz výše str. 14. Verš sám jest jednoduché distichon, jehož první člen jest o tři slabiky delší než druhý:

- a Οὗτοι εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες, (12)
 b ψυχικοί, πνεῦμα μὴ ἔχοντες. (9)

Také poslední vv. 20.—23., povzbuzující k stálosti u víře a poučující, kterak při té pevnosti jest nakládati se svedenými, možno jest pokládati za logicky ucelený odstavec, složený ze tří rytmických veršů. První dva z nich jsou nerozlučně spojeny. Verš 20. zní:

- a Ὑμεῖς δὲ, ἀγαπῆται, (7)
 α ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς (9)
 á τῇ ἀγιοτάτῃ ὑμῶν πιστεῖ, (11)
 b ἐν πνεύματι ἀγλῶ προσευχόμενοι, (12)

V. 21.:

- a ἑαυτοῖς ἐν ἀγάπῃ θεοῦ τηρήσατε, (13)
 b προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος (9)
 β τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (10)
 c εἰς ζωὴν αἰώνιον. (7)

Je všeobecně známo, že číslování veršů v bibli, hodně pozdě zavedené, leckde nevyhovuje logickému postupu myšlenek; tím méně může dostičiniti rytmickému učlenění biblických textů. Hned na počátku listu Jud jsme shledali, že první dva verše číselné činí j e d e n, jediný verš rytmický. Tak i v. 22., 23. činí jednotku rytmickou: jeden dvojčlenný verš, jehož členy jsou rozpůleny:

- 22 α καὶ οὖς μὲν ἐλέγχετε διακρινομένους (13)
 23 α σῶζετε ἐκ πυρὸς ἀρπάζοντες, (10)
 β οὖς δὲ ἐλεᾶτε ἐν φόβῳ, (6)
 β μισοῦντες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα. (18)

Půlčlen β jest »klausule« nepoměrně dlouhá, kterou bylo třeba při přednášce rychleji pronášeti a tímto »crescendo« přizpůsobiti se k menší délce předchozích rytmických úseků. — Pro rytmus tohoto verše je lhostejno, rozhodneme-li se místo ἐλέγχετε čísti ἐλεᾶτε.

Poslední dva verše listu (24n.) jsou zformulovány ve chvalořeč (doksologii). Verše číselné splývají v jedno s verši rytmickými:

V. 24.:

- a Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι ὑμᾶς ἀπαιστούς (14)
 b καὶ στήσαι κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμώμους (16)
 c ἐν ἀγαλλιάσει, (6)

V. 25.:

- a μόνῳ θεῷ σωτῇρι ἡμῶν (9)
 α διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν (12)
 b δόξα μεγαλωσύνη κράτος καὶ ἐξουσία (14)
 c πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας (17)
 γ ἀμήν. (2)

V. 24c měl býti na důraz přednášen pomalu, aby zvolněné tempo vyrovnalo slabičnou krátkost.

V. 25c poměrně dlouhý dobře vystihuje věčnost.

Přehlédneme-li celý list, vidíme, že jádro jeho (v. 5—23.) se skládá ze šesti trojverší, tedy jakýchsi sloh, logicky i rytmicky oddělených:

1. »strofa«: vv. 5., 6., 7.
2. »strofa«: vv. 8., 9., 10.
3. »strofa«: vv. 11., 12., 13.
4. »strofa«: vv. 14., 15., 16.
5. »strofa«: vv. 17., 18., 19.
6. »strofa«: vv. 20., 21., 22n.

Dvojveršový úvod (v. 3n.) odpovídá dvojveršové doksologii, již se list končí (vv. 24., 25.). Nadpis a pozdrav (v. 1n.) činí vstupný celek samostatný.

• Otiskovati list Judův v hebrejském překladě nic by na věci nezměnilo.

O strofické stavbě listu pojednal již r. 1904 C l a d d e r (Strophical Structure in St. Jude's Epistle, Journal of theol. Studies V., 589—601). Avšak tento článek nebyl mi přístupný a proto jest moje pojednání venkoncem samostatné. Článkem — domnívám se — byl podán důkaz, že kratičký list Jud celý je složen z v e r š ů rytmicky sečleněných, ano, že jest i možno právem mluvit o jeho ústrojí s t r o f i c k é m. Tato estetická přednost listu je s to, aby mu zjedнала více — l á s k y a p o z o r n o s t i. Jako jsme výše podali důkaz, že Jak nemůže býti nazýván »slaměným«, tak jsme i tímto článkem přispěli k přesvědčení, že Jud nezasluhuje toho, aby byl — i g n o r o v á n.